

Mandát revízie výdavkov na dotácie a im podobným výdavkom

Úlohou a motiváciou využívania dotácií je adresovať externalitu a nedokonalosti trhu. Štát na Slovensku podporuje vybrané subjekty a odvetvia dotáciami a inými podobnými formami podpory za 1,3 mld. eur ročne (1,3 % HDP). Dopad dotácií nie je možné merať plošne, keďže kvôli širokému rozptylu tém a foriem jednotlivých nástrojov neexistuje jednotný nástroj merania ich efektívnosti. Revízia zmapuje dotácie štátu, vyhodnotí jednotlivé schémy samostatne a navrhne ich optimalizáciu ako príspevok ku konsolidácii verejných financií alebo z hľadiska väčších prínosov, ktoré môžu poskytovať.

Dotáciami¹ sa najčastejšie naprávajú externalitu a nedokonalosti trhu presmerovaním zdrojov do oblastí, ktoré trh nevie efektívne poskytovať. Príkladom sú investície do zelenej energie, ktoré sú pre súkromný sektor stále často finančne nenávratné, ale môžu mať vysoké spoločenské prínosy. Dotácie môžu slúžiť aj na podporu domácich odvetví (napr. podpora startupov).

Dotácie zvyšujú mieru prerozdelenia v ekonomike, čím otvárajú otázky férovosti najmä s ohľadom na konkrétny výber podporených oblastí a subjektov v ekonomike. Dotácie môžu často viesť k neefektívnej alokácii zdrojov, ak sú poskytované na konkurenčnom trhu, nezasahujú želanú skupinu alebo ak ich efektívnosť nie je pravidelne prehodnocovaná.

Výsledky

Komplexné výstupy mapujúce efektívnosť subvencií a vybraných transferov poskytovaných na Slovensku neexistujú. Pre dotácie neexistuje kompozitný indikátor, ako napríklad DESI pre digitálnu ekonomiku, ktorý pokrýva viacero podoblastí ani ukazovatele, ktoré by vyjadrovali stav bez intervencie, ako napríklad ohrozenie chudobou pred a po poskytnutí sociálnych transferov. V rozpočte verejnej správy nie sú pre dotácie sledované žiadne merateľné ukazovatele, pre vybrané transfery sú sledované len kvalitatívne ukazovatele v programovom rozpočte. Existujúce materiály hodnotia najmä transparentnosť podľa špecifických tém (napr. transparentnosť transferov pre neziskové organizácie² a transferov pre rozvoj športu³ a pod.).

Ciele a prístupy

Základným cieľom revízie bude posúdenie opodstatnenosti a efektivity dotačných schém a návrhy pre zvýšenie ich efektivity. Hlavným prístupom bude identifikácia ekonomických problémov, posúdenie vhodnosti dotácií ako ich riešenia a následná detailnejšia analýza efektivity jednotlivých schém. Vyhodnotenie sa okrem vyššie spomenutého sústreďuje aj na ciele jednotlivých schém, stanovenie a vyhodnocovanie merateľných ukazovateľov, porovnanie so zahraničím a alternatívne spôsoby naplnenia cieľov.

Oblasti revízie

Revízia zhodnotí dotácie a im podobné výdavky za 1,3 mld. eur ročne (z toho subvencie za 840 mil. eur, vybrané daňové výdavky za 320 mil. eur a súťaživé transfery tretiemu sektoru za 136 mil. eur), rámcovo môže posúdiť aj iné vybrané veľké výdavkové tituly. Výdavky verejnej správy uskutočňované bez toho, aby za nich ich príjemcovia poskytovali nejaké protislužby alebo tovary (transfery) sú ročne priemerne 15 mld. eur. Okrem priamych výdavkov podporuje štát jednotlivcov a súkromný sektor aj formou daňových výdavkov v celkovej výške 1,5 mld. eur.

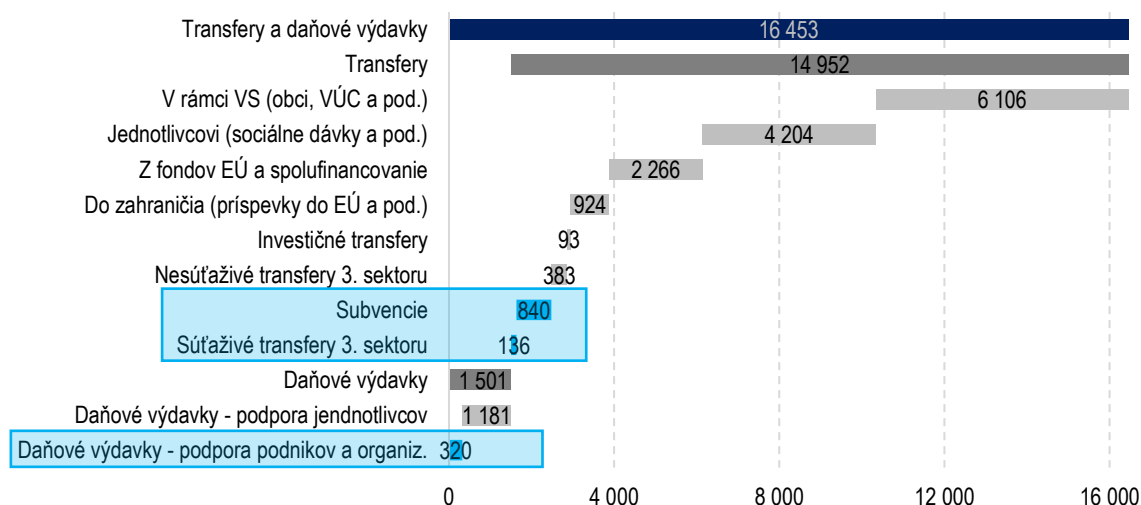
¹ Za dotácie možno považovať akúkoľvek vládnú pomoc, ktorá umožňuje spotrebiteľom nakupovať tovary a služby za ceny nižšie, ako ponúka dokonale konkurenčný súkromný sektor alebo zvyšuje príjmy výrobcov nad tie, ktoré by dosiahli bez tohto zásahu. Táto vládna pomoc môže byť buď vo forme vládnych výdavkov (subvencií), daňových úľav, pôžičiek či regulácií. Naopak, za dotácie sa zvyčajne nepovažujú transfery domácnostiam, keďže tie nezahŕňajú predaj tovarov a služieb a ani neupravujú ich ceny (Schwartz a Clements, 1999).

² Existujúce postupy a metodiky dotácií poskytovaných zo štátneho rozpočtu z pohľadu efektívnosti, transparentnosti a účelnosti, MV SR 2020

³ Finančné prostriedky poskytnuté z vybraných rozpočtových kapitol na rozvoj športu, NKÚ 2021

Graf 1: Transfery verejnej správy, daňové výdavky a vybrané oblasti revízie (modrou) (priemer 2018 – 2021, mil. eur)

Zdroj: RIS, Hlavná kniha, MF SR

Štátna správa poskytla v rokoch 2018 – 2020 ročne priemerne 0,8 mld. eur vo forme priamych subvencií. Revízia posúdi viac ako 80 % z celkového balíka subvencií a zameria sa najmä na posúdenie najväčších schém podľa alokácie zdrojov (Podpora OZE, Podpora zníženia koncovej ceny elektriny pre podniky, Zelená nafta, Ochrana pred povodňami, Podpora MSP a pod.). Výdavky na mimoriadne COVID-19 opatrenia v rokoch 2020 a 2021 nie sú súčasťou revízie.

Z celkových daňových výdavkov (1,5 mld. eur ročne) sa revízia zameria na 0,3 mld. eur, ktoré sú určené najmä ako podpora podnikov resp. súkromného sektora. Medzi najväčšie patria fakultatívne oslobodenie od spotrebných daní zo zemného plynu a uhlia (46 mil. eur ročne), podpora rekreácie a ubytovania (41 mil. eur ročne), podpora výskumu a vývoja (35 mil. eur ročne) a znížená sadzba spotrebnej dane z vína a piva (31 mil. eur).. Revízia sa nebude venovať daňovým výdavkom, ktoré sú určené podpore jednotlivcov.

Revízia zhodnotí najmä súťaživé transfery (0,1 mld. eur) na rozvoj športu, občianskym združeniam, neziskovým organizáciám a pod. Vo forme ostatných bežných transferov je ročne poskytnutých v priemere 0,5 mld. eur, súčasťou revízie však nie sú nesúťaživé transfery 3. sektoru - normatívy pre žiakov v neštátnych školách (211 mil. eur), transfery neštátnym zariadeniam sociálnych služieb (106 mil. eur), príspevky politickým stranám (17 mil. eur) a pod.

Zodpovednosť a termíny

Priebežnú správu revízie výdavkov vypracuje a zverejní MF SR do konca augusta 2022. Záverečnú správu zverejní MF SR a predloží na schválenie Vláde SR do konca februára 2023.